

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Инструмент за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество и Инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност“

[COM(2018) 460 final — 2018/0243 (COD)]

(2019/C 110/29)

Докладчик: **Cristian PÎRVULESCU**

Консултация	Европейски парламент, 2.7.2018 г. Европейска комисия, 12.7.2018 г. Съвет на Европейския съюз, 18.7.2018 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз Член 206 от Договора за Евратом
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	23.11.2018 г.
Приемане на пленарна сесия	12.12.2018 г.
Пленарна сесия №	539
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	176/0/1

1. Заключение и препоръки

1.1. Инструмент за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество

1.1.1. Европейският икономически и социален комитет подкрепя общите и конкретните цели на предложението и счита, че решението да се интегрират инструментите, използвани във връзка със съседството и трети страни е добро и полезно. ЕС трябва да изгради конструктивни, реалистични и прагматични отношения със съседните държави и с трети държави, в които ценностите би трябвало да останат на централно място.

1.1.2. Комитетът отбелязва решителността, проявена в настоящото предложение от страна на Комисията и на другите европейски институции и държавите членки, да се подкрепи развитието на гражданското общество, демокрацията и системите за защита на правата на човека. Във всички фази, от планирането до мониторинга и оценката, функционирането на новия консолидиран инструмент би трябвало да бъде насочено към насърчване на ценностите на ЕС, включително принципите на правовата държава, почтеността, плурализма, демокрацията и защитата на правата на човека. В този контекст Комитетът призовава Европейската комисия да увеличи значително отпуснатите средства за правата на човека и демокрацията, както и за тематичните програми на гражданското общество.

1.1.3. Комитетът подкрепя целта на инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество, която е да се утвърждават и насърчават ценностите и интересите на Съюза в световен мащаб, за да се преследват целите и принципите на външната му дейност. В съобщението също така се заявява, че при прилагането на настоящия регламент ще се гарантира съгласуваността с други области на външната дейност и с други съответни политики на ЕС, както се посочва в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие (Програма до 2030 г.). Това изисква да се отчита въздействието на всички политики върху устойчивото развитие на всички равнища — на национално равнище, в рамките на ЕС, в други държави и на световно равнище.

1.1.4. Комитетът използва тази възможност да напомни на Европейския съюз, че Програмата до 2030 г. предвижда изграждането на свят, в който всяка държава, вземайки предвид различните равнища на национално развитие и капацитет, се ползва с траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, социално развитие, включително достойни условия на труд за всички, както и защита на околната среда. Свят, в който демокрацията, доброто управление и принципите на правовата държава, както и осигуряването на благоприятна среда на национално и международно равнище, са съществени елементи за устойчивото развитие.

1.1.5. Тази важна отговорност в подкрепа на плана за действие за хората, планетата и благоденствието на Програмата до 2030 г. изисква поставянето на по-голям акцент върху инструментите за подкрепа, и как те са организирани и свързани с трудните условия на световната политика. Интегрирането и обединяването на използваните инструменти представлява голяма крачка към ефективно действие, насочено към приоритетите, в преследване на предложените цели. ЕС често е в състояние да предприема решителни действия в подкрепа на най-уязвимите групи и лица. Това е отговорност, която трябва да се запази и да се поема надлежно.

1.1.6. Съседни и трети държави са изправени пред редица сериозни, разнообразни и припокриващи се проблеми. В настоящия световен климат, при който реформите за насърчаване на демократизацията, политическата стабилизация и икономическото развитие изглеждат са в застой, ЕС трябва да увеличи усилията си, вместо да ги изоставя. Той би трябвало да поддържа постоянни контакти с правителствата на съседни и трети държави, като ги мотивира и насърчава да си сътрудничат по отговорен начин. Неговите партньорски отношения с тези правителства би трябвало да бъдат стабилни, твърди и категорично насочени към подобряване на условията на живот на хората, които живеят там.

1.1.7. Комитетът се застъпва за това, ЕС да бъде проактивен от сега до 2030 г. в подкрепата за изкореняване на бедността и глада; в борбата с неравенствата в държавите и между тях; в изграждането на мирни, справедливи и приобщаващи общества; в защитата на човешките права и насърчаването на равенството между половете и овластяването на жените и момичетата; и в осигуряването на дълготрайна защита на планетата и нейните природни ресурси.

1.1.8. Комитетът приветства действията в настоящото предложение за намаляване на административната тежест за институциите на ЕС и държавите членки и за насочване в по-голяма степен на вниманието върху политическите цели и ангажиментите към външни партньори. Комитетът приветства и подкрепя значителния напредък, представен в предложението: по-голямо опростяване и гъвкавост и по-добро наблюдение на резултатите.

1.1.9. Комитетът приветства факта, че бюджетните и контролните правомощия на Европейския парламент биха били разширени вследствие на включването в бюджета на ЕС на дейностите, които в момента се финансират по линия на Европейския фонд за развитие (ЕФР).

1.1.10. Комитетът насърчава Европейската комисия да надгражда върху ползите и напредъка, постигнати с предходните инструменти. Например, Европейският инструмент за демокрация и човешки права призна всички икономически, социални и културни права и насърчава социалния диалог⁽¹⁾. Организациите на гражданското общество, които се борят за свобода, демокрация, човешки права и честни изборни процеси, бяха подкрепени въпреки враждебното отношение на някои правителства към тях. Би трябвало този ангажимент да бъде запазен и усъвършенстван.

1.1.11. Комитетът подчертава значението на демократичните и изборните процеси в съседните на ЕС държави и в трети държави и насърчава Европейската комисия да даде приоритет на развитието на силни и независими избирателни институции. Институциите на ЕС би трябвало да работят в тясно сътрудничество с Венецианската комисия, Съвета на Европа, ОССЕ и мрежите от електорални експерти, така че тяхната решаваща подкрепа за справедливи и надеждни изборни процеси да се изпълни със съдържание.

1.1.12. Комитетът насърчава държавите членки да си сътрудничат изцяло, по силата на своите дългогодишни взаимоотношения със съседни и трети държави с цел да се подобрят резултатите от функционирането на инструмента.

1.1.13. Комитетът подкрепя препоръките, оправени в становището на Комитета на регионите и насърчава също така Комисията да гарантира при всички случаи, че със съответните заинтересовани страни, включително местните и регионалните власти, се провеждат надлежни консултации и че им се предоставя навременен достъп до съответната информация, което да им позволи да играят значима роля по време на разработването и изпълнението на програмите и свързания с тях процес на мониторинг. Комитетът също така подчертава, че демокрацията на поднационално равнище би трябвало да бъде включена в ръководните принципи, тъй като именно на местно и регионално равнище гражданите имат най-пряк досег с демокрацията.

1.2. Инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност

1.2.1. По отношение на Европейския инструмент за ядрена безопасност, след ядрената катастрофа във Фукушима, стана пределно ясно, че проблемите и рисковете при използването на ядрената енергия са глобални. За съжаление в стратегически и политически план предложението не взема предвид оправданото искане за дългосрочно планиране в областта на ядрената енергетика, за което призовават гражданите, гражданското общество и стопанският сектор.

⁽¹⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейски инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ)“, докладчик: Iuliano (ОВ С 182, 4.8.2009 г., стр. 13); становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Инструмент за сътрудничество за развитие на Европейския съюз: ролята на организираното гражданско общество и на социалните партньори“, докладчик: Iuliano (ОВ С 44, 11.2.2011 г., стр. 123).

1.2.2. Комитетът приветства намерението на Комисията да включи дейности в ядрената област, които са в съответствие с политиката на развитие и международно сътрудничество, за здравни, селскостопански, промишлени и социални проекти, свързани с последиците от евентуална ядрена авария. Въпреки това не е ясно по какъв начин наличният бюджет и настоящите институционални структури могат да допринесат за това намерение на практика.

1.2.3. Ролята на Международната агенция за атомна енергия е от съществено значение и агенцията би трябвало да поеме отговорност за осигуряване на прозрачност и ранно предупреждение по отношение на създаването на нови ядрени електроцентрали в целия свят. ЕС би трябвало да си сътрудничи напълно със световните институции и организации за насърчване на ядрената безопасност.

1.2.4. Необходими са подновени усилия, за да се гарантира, че съществуващите и планираните обекти в съседните на Европа държави работят с високи стандарти за прозрачност и безопасност. ЕИСК призовава всички държави членки да подкрепят тази цел и да превърнат ядрената безопасност в основна цел на двустранните и многостранните отношения със страните партньори.

1.2.5. Нещо повече, предвид ключовите глобални предизвикателства, свързани с ядрената енергия, и предвид наличието на голям брой ядрени енергийни обекти в съседните държави, Комитетът счита, че планираният финансов пакет за прилагането на настоящия регламент за периода 2021—2027 г. в размер на 300 млн. EUR по текущи цени е крайно недостатъчен.

2. Общи бележки

2.1. *Контекст на предложението — Инструмент за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество*

2.1.1. В съобщението се предвиждат основните приоритети и общата бюджетна рамка за програмите за външна дейност на ЕС в рамките на функцията „Съседните региони и светът“, включително създаването на Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество.

2.1.2. Чрез настоящото предложение ЕС ще продължи да бъде в състояние да играе активна роля, наред с другото, за насърчване на правата на човека, просперитета, стабилизирането, развитието, сигурността, борбата с първопричините за незаконната миграция, търговията, борбата с изменението на климата и опазването на околната среда. Той обаче ще може да прави това по по-всеобхватен начин, като същевременно ще осигурява повече гъвкавост за прехвърлянето на ресурси там, където са необходими, когато международният контекст се променя.

2.1.3. С настоящото предложение се предоставя рамка, благоприятстваща осъществяването на политиките за външни действия и изпълнението на международните задължения. Международните задължения произтичат от актове като Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие, Парижкото споразумение относно изменението на климата, Програмата за действие от Адис Абеба, Рамката от Сендай относно намаляване на риска от бедствия (2015—2030 г.) и Резолюция 2282 (2016 г.) на Съвета за сигурност на ООН за поддържане на мира. В ЕС рамката, отнасяща се до тази област на политиката, включва разпоредбите на Договорите относно външната дейност, които са доразвити в Глобалната стратегия за външната политика и политиката на сигурност на ЕС, новия Европейски консенсус за развитие, подновеното Партньорство Африка—ЕС и преразгледаната европейска политика за съседство, както и в други документи относно политиката. Регламентът също така ще представява рамката за осъществяване на партньорството, което ще последва сътрудничеството съгласно настоящото Споразумение от Котону, чрез което се създава асоцииране и партньорство между членовете на групата на държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, от една страна, и Европейския съюз и неговите държави членки, от друга страна.

2.1.4. В оценката на въздействието беше заключено, че повечето инструменти, като се изключат тези с много специфичен характер, като например хуманитарната помощ с характерния за нея принцип на неутралност, биха могли да бъдат обединени в един инструмент, а именно: Общият регламент за изпълнение, Инструментът за сътрудничество за развитие, Европейският фонд за развитие, Европейският фонд за устойчиво развитие, Мандатът за външно кредитиране, Европейският инструмент за съседство, Европейският инструмент за демокрация и права на човека, Гаранционният фонд, Инструментът, допринасящ за стабилността и мира и Инструментът за партньорство. Инструментите, които би трябвало да продължат да съществуват самостоятелно са: инструментът за предприемаческа помощ; хуманитарната помощ; бюджетът на общата външна политика и политиката на сигурност; отвъдморските страни и територии, включително Гренландия; Механизмът на ЕС за гражданска защита на Съюза; схемата „Доброволци на ЕС за хуманитарна помощ“; подкрепата за турско-кипърската общност; резервът за спешна помощ; и новият Европейски механизъм за подкрепа на мира.

2.1.5. Интегрирането на редица инструменти в рамките на един общ инструмент ще предостави възможност да се рационализират системите за управление и надзор и по този начин да се намали административната тежест за институциите и държавите — членки на ЕС. Вместо да поставят акцент върху множество процеси на програмиране, дебатите ще бъдат насочени повече върху политическите цели и съвместната работа с външните партньори. Освен това действията, които получават кумулативно финансиране от различни програми на Съюза, ще се одитират само веднъж, като се обхващат всички участващи програми и съответните правила, приложими за тях.

2.1.6. Опростяването не означава, че ще има намаляване на контрола или отчетността. Междуинституционалният баланс ще бъде изцяло запазен. По-скоро бюджетните и контролните правомощия на Европейския парламент ще бъдат разширени с включването в бюджета на ЕС на дейностите, които понастоящем се финансират от Европейския фонд за развитие.

2.1.7. Финансовият пакет се състои от:

а) 68 000 милиона евро за географските програми:

- за съседните на ЕС държави: най-малко 22 000 милиона евро,
- за Субсахарска Африка: най-малко 32 000 милиона евро,
- за Азия и Тихоокеански регион: 10 000 милиона евро,
- за Северна и Южна Америка и Карибския регион: 4 000 милиона евро;

б) 7 000 милиона евро за тематични програми:

- за Права на човека и демокрация: 1 500 милиона евро,
- за Организации на гражданското общество: 1 500 милиона евро,
- за Стабилност и мир: 1 000 милиона евро,
- за Глобални предизвикателства: 3 000 милиона евро;

в) 4 000 милиона евро за действията за бързо реагиране.

2.1.8. Резервът за нововъзникващи предизвикателства и приоритети в размер на 10 200 милиона евро увеличава сумите, посочени в член 6, параграф 2, в съответствие с член 15.

2.1.9. В процеса на разпределение на ресурсите се дава приоритет на най-нуждаещите се държави, по-специално най-слабо развитите държави, държавите с ниски доходи, държавите в кризисни и следкризисни ситуации, нестабилните държави и държавите в уязвимо положение, включително и малките островни развиващи се държави.

2.1.10. Програмите в областта на стабилността и мира и на правата на човека и демокрацията, както и действията за бързо реагиране, са отворени за организации от всички държави предвид интереса на Съюза да има възможно най-широк набор от предложения в контекста на световния обхват на действията, трудните обстоятелства, при които се предоставя помощта и необходимостта да се действа бързо. Международни организации също отговарят на условията.

2.1.11. Новият Европейски консенсус за развитие (наричан по-долу „консенсусът“), подписан на 7 юни 2017 г., предоставя рамка за общ подход към сътрудничеството за развитие от страна на Съюза и неговите държави членки за изпълнение на Програмата до 2030 г. и на Програмата за действие от Адис Абеба. Изкореняването на бедността, борбата с дискриминацията и неравенствата, стремежът никога да не бъде изоставен и укрепването на устойчивостта са залегнали в сърцевината на политиката на ЕС за сътрудничество за развитие.

2.1.12. По-специално, както беше договорено в Консенсуса, чрез действия по силата на настоящия регламент се очаква 20 % от официалната помощ за развитие, финансирана по настоящия регламент, да отидат в полза на социалното включване и човешкото развитие, включително равенството между половете и овластяването на жените.

2.1.13. За да се гарантира, че средствата се предоставят там, където има най-голяма нужда, и по-специално на най-слабо развитите държави и на държавите в ситуация на нестабилност и конфликт, настоящият регламент следва да допринесе за постигането на колективната цел, която е да се отделят 0,20 % от брутният национален доход на Съюза за най-слабо развитите държави в рамките на срока на Програмата до 2030 г.

2.1.14. Настоящият регламент би трябвало да отрази необходимостта да се акцентира върху стратегически приоритети, както в географски аспект — съседните на Европа държави и Африка, а също и страни, които са уязвими и са в най-голяма нужда, така в тематичен аспект — сигурност, миграция, изменение на климата и права на човека.

2.1.15. Европейската политика за съседство, след преразглеждането ѝ през 2015 г., има за цел стабилизирането на съседните държави и засилването на устойчивостта, по-специално чрез балансиране на трите измерения на устойчивото развитие: икономическо, социално и екологично. За да постигне своята цел, преразгледаната европейска политика за съседство е съсредоточена върху четири приоритетни области: доброто управление, демокрацията, принципите на правата държава и правата на човека, с особен акцент върху по-нататъшното ангажиране на гражданското общество; икономическото управление, сигурността; миграцията и мобилността, включително справянето с първопричините за незаконната миграция и принудителното разселване на населението.

2.1.16. Макар че демокрацията и правата на човека, включително равенството между половете и овластяването на жените, би трябвало да бъдат вземани предвид през целия процес на прилагане на настоящия регламент, помощта на Съюза в рамките на тематичните програми за правата на човека и демокрацията и за организациите на гражданското общество би трябвало да има специфична допълваща и допълнителна роля поради глобалното ѝ естество и независимостта на действието ѝ от съгласието на правителствата и публичните органи на съответните трети държави.

2.1.17. Организациите на гражданското общество би трябвало да се разглеждат като широк кръг от участници с различни роли и задачи, който включва всички недржавни структури с нестопанска цел, които са надпартийни и отхвърлят насилието и посредством които хората се организират за постигането на общи цели и идеали, било то политически, културни, социални или икономически. Те действат на местно, национално, регионално и международно равнище и включват градски и селски, формални и неформални организации.

2.1.18. Настоящият регламент би трябвало да даде възможност на Съюза да отговори на предизвикателствата, потребностите и възможностите, свързани с миграцията, в допълнение към миграционната политика на Съюза и ангажимента му по отношение на Програмата до 2030 г. Този ангажимент (ЦУР 10.7) признава положителния принос на мигрантите за приобщаващия растеж и устойчивото развитие; потвърждава, че международната миграция е многоизмерна реалност от огромно значение за развитието на държавите на произход, транзитно преминаване и дестинация, която изисква съгласувани и всеобхватни ответни мерки; и се ангажира със сътрудничество на международно равнище с цел гарантиране на безопасна, организирана и законна миграция, при пълно зачитане на правата на човека и хуманно отношение към хората, независимо от техния статут на мигранти, бежанци или разселени лица. Подобно сътрудничество би трябвало също така да укрепи устойчивостта на общностите, приемащи бежанци.

2.2. Специфични бележки

2.2.1. Целите за устойчиво развитие (ЦУР) осигуряват добра основа за увеличаване на съгласуваността между вътрешните и външните политики и Комитетът счита, че поставянето на акцент върху ЦУР 16.3, 16.6 и 16.7, насърчаването на демокрацията, принципите на правовата държава, прозрачните институции и вземането на решения, основано на участието и представителството, са важни, за обединяване на усилията и за да придобият те стратегическа насоченост.

2.2.2. Новият инструмент има предимството да насърчава съгласуваност на външните мерки и действия. Тази съгласуваност би трябвало да се насърчава както на равнището на европейското управление на инструмента, така и на равнището на съседни и трети държави. Централните и местните администрации на тези държави не са еднакво подготвени да координират и прилагат програмите. С помощта на ЕС и с подкрепата и участието на заинтересовани страни от гражданското общество и социалната сфера би трябвало да се установят мерки за координиране на различните дейности на равнището на всяко правителство.

2.2.3. Обхватът на предизвикателствата и нуждите на страните партньори означава, че са необходими по-силни процеси на планиране за всяка държава. Това е признато в средствата за изпълнение на Програмата до 2030 г. и ЦУР 17, която гласи, че „Машабът и амбициите на новата Програма изискват възобновено глобално партньорство, за да се гарантира нейното изпълнение. Това партньорство ще работи в дух на световна солидарност. То ще спомогне за активна ангажираност в световен план в подкрепа за изпълнението на всички Цели и задачи, като обедини правителствата, частния сектор, гражданското общество, системата на ООН и други основни заинтересовани страни и като мобилизира всички налични ресурси.“

2.2.4. Комитетът смята, че би трябвало да се установи такъв процес и той би трябвало да доведе до интегриран план за всяка държава, който да бъде обект на политически консенсус и приоритет за административното равнище. Този план на практика ще осигури синергии и взаимно допълване и ще спомогне за определянето на мерки и въздействието на европейската подкрепа в страните партньори.

2.2.5. Комитетът счита, че усилията за опростяване на административните и финансовите процедури следва да бъдат приоритет, с цел да се улесни значително достъпът на организации на гражданското общество и местни органи до финансова подкрепа от страна на ЕС.

2.2.6. Комитетът подкрепя позицията, че сумата, разпределена за външна дейност, не би трябвало да бъде по-малка от общата сума на Европейския фонд за развитие и другите инструменти за външно финансиране. Той също изразява съгласие с прехвърлянето на възможностите за гъвкавост на ЕФР към бюджета на ЕС.

2.2.7. Комитетът подчертава значението на ЦУР 16, по-конкретно управленската структура на новия инструмент и процедурите на вземане на решения в него. Като представител на европейското организирано гражданско общество, с експертен опит и връзки в много съседни и трети държави, Комитетът предлага да играе роля в този инструмент, във всички фази на неговите мерки и проекти.

2.2.8. Комитетът се надява, че замената на съществуващия Европейски инструмент за демокрация и права на човека, който подкрепя ЦУР 16, по-специално интервенции в областта на правата на човека, на основните свободи и демокрацията в трети държави, по никакъв начин няма да засегне обхвата и структурата на тези мерки, а по-скоро ще ги укрепи.

2.2.9. Комитетът оценява факта, че съществува спешна нужда от действия на национално и международно равнище за борба с изменението на климата и подкрепя целта на ЕС за заделяне на най-малко 25 % от своя бюджет за тази цел.

2.2.10. Комитетът би искал да припомни твърдението в Програмата до 2030 г. относно взаимосвързаността и интегрирания характер на ЦУР, които са от решаващо значение, за да се гарантира реализирането на целта на тази програма. Препоръчваме създаването на междусекторни програми, които да покриват няколко съответни области на действие и да могат да предоставят осезаеми резултати в отделните трети държави. Така например изменението на климата оказва неблагоприятно въздействие върху селскостопанските дейности в Субсахарска Африка. Фактът, че не е възможно да се обработва земята води до разпадането на общностите и представлява една от основните причини за миграция към Европа. На практика тези хора биха могли да бъдат считани за „климатични бежанци“ и това изисква комплексен отговор, в центъра на който би трябвало да бъде спиране на опустиняването, както и разгръщането на програми за подпомагане както за лицата, изложени на риск, така и за тези, които са решили да мигрират.

2.2.11. Третите държави, които са страни на произход на мигранти и бежанци би трябвало да бъдат подкрепяни посредством подобряването на техните възможности и икономическа инфраструктура и подпомагани за посрещане на най-големите предизвикателства — икономически, политически, социални и екологични. Инструментът би трябвало да се ангажира с първопричините за миграцията, особено що се отнася до бежанците, и стратегически да използва наличните средства по такъв начин, че да насърчава мира, стабилността, демокрацията и просперитета в страните партньорки.

2.2.12. Комитетът отбелязва, че 10 % от общия финансов пакет на ЕС ще бъдат заделени за противодействие на първопричините за незаконната миграция и принудителното разселване и за подпомагане на управлението и регулирането на миграцията, включително за защита на правата на бежанците и мигрантите в рамките на целите на настоящия регламент. Комитетът използва тази възможност да напомни на ЕС и неговите държави членки да спазват своите международни задължения по отношение на мигрантите.

2.2.13. Както и при процеса на планиране, посочен по-горе, когато става въпрос за мониторинг, оценяване и докладване относно прилагането на регламента, Комитетът препоръчва да се включи перспектива по държави. Групиране на действията и показателите по държави може да помогне да се установят полезни взаимодействия и взаимно допълване, или липсата на такива, и тяхната съгласуваност с основните цели на политиката на ЕС.

2.2.14. Като общ принцип Комитетът би насърчил Европейската комисия да гарантира, че при всички случаи със съответните заинтересовани страни от страните партньорки, включително организациите на гражданското общество и местните органи, се провеждат надлежни консултации и че им се предоставя навременен достъп до съответната информация, което да им позволи да играят значима роля по време на разработването и изпълнението на програмите и по време на свързаните с тях процеси на мониторинг.

2.2.15. Комитетът приветства решението да се прилага принципът на изпълнение на отговорностите, когато става въпрос за страните партньорки, и смята, че използването на системите на тези страни за осъществяването на програмите е също правилният път. Следва да се отбележи обаче, че това може да се случи само ако са налице съответните условия и ако съществуват надеждни гаранции за ефективността, почтеността и безпристрастността на тези системи.

2.2.16. Що се отнася до географското програмиране и създаването на специфична, съобразена с нуждите рамка за сътрудничество, Комитетът препоръчва Европейската комисия да не взема предвид само националните показатели, но и да се съсредоточи върху териториално определени общности, изложени на риск да бъдат пренебрегнати. Селските общности и общностите, които са отдалечени от столиците и центровете на градовете, често са изключително несигурни и уязвими. Те би трябвало първо да станат видими и да бъдат взети предвид в процеса на планиране.

2.2.17. Географското програмиране би трябвало също така да отчете положението на несвързани с определена територия социални групи и общности, които биха могли да бъдат изправени пред сериозни проблеми, като например младите хора, възрастните хора, хората с увреждания и други категории.

2.3. Контекст на предложението — Европейския инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност

2.3.1. Целта на новия Европейски инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност е да се насърчи създаването на ефективни и ефикасни стандарти за ядрена безопасност в трети държави в съответствие с член 206 от Договора за Евратом, въз основа на опита от дейностите за ядрена безопасност в рамките на Европейската общност за атомна енергия.

2.3.2. Целта на настоящия регламент е да допълни тези дейности за сътрудничество в областта на ядрената енергия, които се финансират съгласно [Регламента за ИССРМС], по-специално с цел насърчаване на високо равнище на ядрена безопасност, радиационна защита, както и прилагането в трети държави на ефикасни и ефективни гаранции за ядрените материали, надграждайки върху действията в рамките на Общността и в съответствие с разпоредбите на настоящия регламент. Настоящият регламент има по-специално за цел:

- а) насърчаването на култура на ефективна ядрена безопасност и прилагане на най-високи стандарти за ядрена безопасност и радиационна защита, както и постоянното подобряване на ядрената безопасност;
- б) отговорното и безопасно управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци и извеждането от експлоатация и възстановяване на околната среда на бивши ядрени обекти и инсталации;
- в) създаването на ефективни и ефикасни защитни системи.

2.3.3. Действията, финансирани съгласно настоящото предложение, следва да бъдат съгласувани и допълвани се с тези, изпълнявани в рамките на Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество в областта на ядрената енергия, Инструмента за предприемаческа помощ, Решението за отвъдморските страни и територии, общата външна политика и политика на сигурност и новосъздаденият Европейски механизъм за подкрепа на мира, който е финансиран извън бюджета на ЕС.

2.3.4. Ядрената индустрия в ЕС функционира на глобален пазар, чиято стойност ще достигне 3 трилиона евро до 2050 г. и осигурява заетост пряко на половин милион души. В 14 държави членки 129 ядрени реактора са в експлоатация и нови реактори са планирани в 10 от тези държави. ЕС има най-съвременните задължителни стандарти за ядрена безопасност в целия свят и европейски дружества участват активно в световното производство на ядрено гориво. (Съобщение за медиите на ЕИСК „ЕИСК настоява ЕС да възприеме по-широкообхватна ядрена стратегия (PINС)“, № 58/2016, 22.9.2016 г.).

2.4. Специфични бележки

2.4.1. Комитетът приветства предложението под формата на регламент, което осигурява еднократно му прилагане, задължителния му характер в неговата цялост и пряката му приложимост. ЕС и Общността могат да допълват и да отговарят за допълването на дейностите на държавите членки при справянето с потенциално опасни ситуации или в случай на особено скъпи интервенции. Както се посочва в предложението, в някои области, в които държавите членки не осъществяват активна дейност, ЕС и Общността остават основните и понякога единствените участници, които могат да се намесят.

2.4.2. След ядрената катастрофа във Фукушима стана пределно ясно, че проблемите и рисковете при използването на ядрената енергия са глобални. ЕС има уникален профил, който го прави един от основните отговорни и разполагащ с ресурси участник в стремежа в световен мащаб както за ядрена безопасност, така и за технологии за чиста енергия.

2.4.3. За съжаление в стратегически и политически план предложението не взема предвид оправданото искане за дългосрочно планиране в областта на ядрената енергетика, за което призовават гражданите, гражданското общество и стопанския сектор. Не е ясно по какъв начин ЕС ще използва своите ресурси, за да отговори на основните предизвикателства на ядрената енергетика, във връзка с нарастващата загриженост и нарастващите потребности от чиста и финансово достъпна енергия, в ЕС и в света.

2.4.4. Ролята на Международната агенция за атомна енергия е от съществено значение и агенцията би трябвало да поеме отговорност за осигуряване на прозрачност и ранно предупреждение по отношение на създаването на нови ядрени електроцентрали в целия свят. ЕС би трябвало да си сътрудничи напълно със световните институции и организации за насърчаване на ядрената безопасност.

2.4.5. ЕС би трябвало активно да популяризира най-високите стандарти за ядрена безопасност и да се увери, че най-авангардните европейски процедури, най-добрите практики и технологии се насърчават в световен мащаб, с цел да се гарантира, че новопроектираните инсталации и реактори са безопасни.

2.4.6. Необходими са подновени усилия, за да се гарантира, че съществуващите и планираните обекти в съседните на Европа държави работят с високи стандарти за прозрачност и безопасност. ЕИСК призовава всички държави членки да подкрепят тази цел и да превърнат ядрената безопасност в основна цел на двустранните и многостранните отношения със страните партньори.

2.4.7. ЕИСК поддържа своето мнение, че в своето предложение за примерна ядрена програма (PINС) относно целите на ядреното производство и инвестициите ⁽²⁾ Европейската комисия не успя да отговори на острият проблеми за конкурентоспособността на ядрената енергетика, нейния принос към сигурността на доставките и изменението на климата и целите за равнищата на въглеродните емисии, нейната сигурност наред с въпросите за прозрачността и подготовката за извънредни ситуации.

2.4.8. Комитетът приветства намерението на Комисията да осигури съгласуваност и взаимно допълване с Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество, включително чрез изпълнението на дейности в ядрената област, които са спомагателни спрямо по-широките му цели, основно по отношение на използването на ядрената енергия за мирни цели в съответствие с политиката за сътрудничество за развитие и международно сътрудничество в областта на здравеопазването, селското стопанство, промишлеността и социалните проекти, свързани с последиците от евентуална ядрена авария. Въпреки това не е ясно по какъв начин наличният бюджет и настоящите институционални структури могат да допринесат за това намерение на практика.

2.4.9. Предвид ключовите глобални предизвикателства, свързани с ядрената енергия, и предвид наличието на голям брой ядрени енергийни обекти в съседните държави, Комитетът счита, че планираният финансов пакет за прилагането на настоящия регламент за периода 2021—2027 г. в размер на 300 млн. EUR по текущи цени е крайно недостатъчен.

Брюксел, 12 декември 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽²⁾ Европейски икономически и социален комитет, становище относно примерната ядрена програма, докладчик: Brian Curtis, прието на 22 септември 2016 г. (ОВ С 487, 28.12.2016 г., стр. 104).